

[K] **FILM ALS KUNSTVORM.
DE AUTEURSCINEMA VAN FIEN TROCH**

In tegenstelling tot nogal wat collega-filmmakers valt Fien Troch (°1978) niet op door haar grote mond en dito ego, ook al oogst ze lof en prijzen voor haar films *Een ander zijn geluk* (2005), *Unspoken* (2008) en *Kid* (2012). Dat succes dankt ze niet aan grootspraak maar aan koppigheid, doorzettingsvermogen, eigenzinnigheid en de verbeterheid waarmee ze aandacht vraagt voor haar films, niet voor zichzelf. Niet toevallig draait Trochs prille oeuvre om communicatieproblemen. “Als iets niet echt uitgesproken moet worden, dan zal ik dat ook niet uitspreken”, vertelde ze ons. “Ik apprecieer mensen die moeilijk communiceren meer dan mensen die vlot over alles praten. En wanneer ik schrijf, voel ik me intuïtief altijd meer uitgedaagd door wat niet uitgesproken wordt dan door wat wel gezegd wordt.”

Liefde voor film kreeg de dochter van monteur Ludo Troch met de paplepel ingegeven, maar toch wist ze op haar achttiende nog niet precies welke weg ze moest kiezen. Actrice, dacht ze even, maar toen ze niet toegelaten werd tot de opleiding ging ze naar de hogeschool Sint-Lukas in Brussel omdat ze iets artistieks wou doen. Dankzij haar korte films *Verbrande aarde* (1998) en *Wooww* (1999) ontdekte ze dat ze wilde regisseren. Na het afstuderen volgden andere korte films (*Maria*, *Cool Sam & Sweet Suzie*), maar Troch had geen zin om dergelijke vinger-oefeningen te blijven maken. Ze wilde zich evenmin laten opsluiten in de gouden kooi van de reclamefilms, ook al leverde haar dat prijzen (een Bronzen Leeuw op het reclamefilmfestival van Cannes) en een stevig loon op.

Die eerste langspeelfilm had haar voorkeur, ongeacht het budget. Het ging Troch om de artistieke vrijheid die auteurscinema nodig heeft. Film is voor haar een kunstvorm, een doel op zich, geen middel om een verhaal te vertellen. Haar debuut *Een ander zijn geluk* (2005) is een mozaïekfilm die een twintigtal personages (vertolkt door onder meer Jan Declair, Johan Leysen, Josse De Pauw en Viviane De Muynck) volgt. Hij toont hoe een dorp ontwricht wordt na een mysterieus ongeval waarbij een jongen, de helft van een identieke tweeling, om het leven komt. De dader-automobilist blijft buiten beeld. Wat Troch interesseert, is hoe de volwassenen reageren op

een drama. Niet om een psychologisch portret van individuen te schetsen, maar om te peilen naar de tijdgeest en de malaise in de samenleving. De verweesde kinderen en narcistische ouders weer spiegelen een platteland gekenmerkt door eenzaamheid, zwijgzaamheid en doodsheid. Het resultaat is een stevige sfeerfilm die met beperkte dialogen onderkoelde emoties tot leven wekt. De cineaste balanceert niet altijd even vlot tussen het gekunstelde en het authentieke, maar maakt wel indruk met haar toonvastheid.

Met haar tweede film verscherpt Troch haar focus. De afstandelijke benadering van *Een ander zijn geluk* wordt in *Unspoken* (2008) ingeruild voor intense betrokkenheid. Dit verstilde dubbelportret van een getrouwd stel dat zijn verdriet over zijn spoorloos verdwenen veertienjarige dochter heeft ingeslikt, tracht het mysterie niet te ontsluiten, maar gaat in op de vraag hoe de achterblijvers met elkaar omgaan. Verdriet en pijn worden niet uitgesproken maar komen tot leven via stille, claustrofobische beelden. Eenzaamheid, onmacht en isolement hebben een verstikkend effect op de protagonisten (Emmanuelle Devos en Bruno Todeschini), en dat gevoel wordt onderstreept met extreme close-ups, symbolisch geladen beelden en lange stiltes verstoord door aangrijpende replieken. Hoe hevig de emoties van het in tegengestelde richtingen denkende paar ook zijn (zij wil afsluiten, hij wil doorgaan), Troch weert sentimentalisme. Meer nog, ze serveert de emoties zo onderkoeld dat de kijker er zelf naar op zoek moet gaan.

Plezier is voor Troch verbonden met een inspanning. Film mag, moet eigenlijk, wringen. Het is goed dat kijkers zich achteraf verward, opstandig of verdrietig voelen. De Amerikaanse onafhankelijke cineast Steven Soderbergh beklaagde er zich recentelijk over dat onduidelijkheid en complexiteit ongewenst zijn geworden. Troch deelt die aversie: voor haar moet niet elke filmervaring vlot zijn. In die geest bekijkt ze in haar derde film, *Kid* (2012), de wereld door de ogen van twee broers die niet alles begrijpen – de zevenjarige belhamel Kid en de twee jaar oudere en brave Billy. Hun verdwenen vader, moeder die belaagd wordt door schuldeisers, de zieltogende boerderij; het wat en waarom blijven vaag. Duidelijk is alleen dat het vrolijke kind gedwongen wordt om volwassen te worden.

Kid van Fien Troch © Sabam Belgium 2013.

Tweemaal al vormden kinderen de verborgen drijvende kracht achter het drama, nu plaatst Troch ze centraal. Ook al omdat dit naadloos past bij haar narratieve stijl, die erg indirect is. Vaak vertelt ze situaties niet letterlijk, komt ze te laat in scènes, worden zaken niet uitgesproken. Dat sluit volgens Troch goed aan bij de wereld van kinderen, die uit volwassen gesprekken geweerd worden, iets niet snappen of niet uitgelegd krijgen. Deze kinderlijke, naïeve blik maakt *Kid* tot een tocht door de geest van Kid en Billy, twee broers die hun moeder verliezen, bij hun oom en tante gaan wonen en elk op een heel andere manier met hun gevoelens omgaan. Billy besluit er het beste van te maken, terwijl Kid dat gevoel niet kan negeren.

Na drie films is het duidelijk dat de cinema van Fien Troch meer door emoties dan door de plot gedreven wordt. Daarbij moet de kijker evenzeer met deze gevoelens worstelen als de personages. Troch gelooft in de regisseur als auteur en in film als kunst. “Via muziek, beeld en vertelwijze wil ik iets extra’s geven aan cinema. Ik wil me bevrijden van verwachtingspatronen. Omdat cinema een kunstvorm is, hoef ik me niet te houden aan conventies. Ik zou heel graag films maken voor 500.000 toeschouwers, maar niet wanneer ik er een compromis voor moet sluiten”, zegt ze. Fien Troch volgt rustig en vastberaden de weg die leidt naar een origineel en eigenzinnig oeuvre.

IVO DE KOCK

www.kid-film.be

www.unspoken.be

www.eenanderzijngeluk.be